

Weer naar school!

De leerlingen van het (speciaal) basisonderwijs zitten door het coronavirus sinds 16 maart thuis. Waar het in eerste instantie voor de meeste leerlingen op een vakantie leek, kwamen ze er al snel achter dat het schoolwerk gewoon doorging.

We hebben het waarschijnlijk allemaal gemerkt, leerlingen die verdrietig, boos, teleurgesteld en eenzaam zijn. Ze missen de kinderen uit de groep, missen hun leerkracht, hun vertrouwde dagelijkse routine.

Nu mogen we vanaf 11 mei weer voor een groot deel de deuren openen. *“Hoe kunnen we dit nou op een weloverwogen manier aanpakken?”*

B.W. Tuckman (1965) schrijft over de verschillende fasen binnen de groepsontwikkeling. Volgens Tuckman is het doorlopen van alle fasen in een vaste volgorde noodzakelijk om als groep uit te groeien tot een optimaal functionerende groep. Van Overveld (2012) werkt in zijn boek ‘Groepsplan Gedrag’ deze fasen verder uit.

Fasen binnen de groepsontwikkeling

Forming → vormfase: kennismaking en oriëntatie

Norming → normfase: strijd om invloed, verkrijgen van leiderspositie

Storming → stormfase: gemeenschappelijke normen over wat wel en niet gewenst is

Performing → prestatiefase: langere periode van rust en plezierige samenwerking

Adjourning → afscheidsfase: groep houdt op met bestaan

Normaliter start je met het doorlopen van deze fasen na een zomervakantie, de leerlingen hebben elkaar 6 weken niet gezien, ze gaan naar een nieuw lokaal, er zijn wisselingen van leerlingen binnen een groep en ze krijgen vaak een nieuwe leerkracht. Nu speelt de factor tijd de grootste rol, de leerlingen en leerkrachten hebben elkaar bijna 2 maanden fysiek niet gezien.

Schema fasen 'normaal' schooljaar

Periode	Fasen groepsvorming
Eerste weken schooljaar	Vormfase, normfase
Tot de herfstvakantie	Stormfase
Na de herfstvakantie	Prestatiefase
Juni / juli	Afscheidsfase *

* in groep 8 begint deze fase eerder, meestal rond maart / april

Na deze periode van 2 maanden thuisonderwijs, zullen de leerlingen elkaar maandag 11 mei weer voor het eerst fysiek zien op school. De leerlingen zullen de vormfase, normfase en stormfase weer doorlopen. Als leerkracht ben jij degene die de leerlingen begeleid in dit proces.

Het thuiswerken zit erop,
we mogen weer naar school!

Vormfase

Deze fase zal op dag een aan bod komen, de leerlingen weten immers al wie hun klasgenootjes en leerkracht zijn, daarnaast kennen ze het klaslokaal en de inrichting daarvan. Toch is het verstandig om even stil te staan bij deze fase. Er kunnen veranderingen hebben plaatsgevonden in de thuissituaties van de kinderen, er kunnen familieleden of bekenden getroffen zijn door het coronavirus of er heeft toch een wisseling plaatsgevonden in de groep (nieuwe leerling / leerling vertrokken / andere leerkracht door ziekte of verlof).

Activiteiten

- ✓ **Raadsels opgeven over jezelf:** elke leerling schrijft een kort raadsel over zichzelf op. De leerkracht verzamelt alle raadsels en stopt deze in een potje. Gedurende de de dag kan de leerkracht hier raadsels uithalen en aan de klas voorleggen. Wie weet over wie dit raadsel gaat?
- ✓ **Brief schrijven:** samen met de leerlingen bedenk je een aantal vragen over de afgelopen periode, laat de vragen vooral uit de leerlingen zelf komen. Schrijf/typ de vragen op het bord. De leerlingen mogen een brief schrijven waarin ze antwoorden geven op de vragen. Deze brieven kan je bundelen tot een boek of je laat de kinderen die het willen hun brief voorlezen.
- ✓ **Niet jezelf voorstellen maar een groepsgeenoot:** de leerkracht zorgt dat er voor alle leerlingen het werkblad 'voorstellen maar' beschikbaar is. Elke leerling ontvangt een werkblad met de naam van een medeleerling erop. Geef de leerlingen de tijd om zoveel mogelijk op te schrijven. Klaar? Laat de leerlingen één voor één naar voren komen en de beschrijving voorlezen, kan de rest raden over wie dit gaat?

Normfase

Tijdens deze fase ben je bezig met het opstellen van regels en afspraken, dit zorgt voor een richting in het dagelijks handelen met je groep. Een prettig leefklimaat zorgt ook voor een prettig leerklimaat. Deze regels en afspraken heb je waarschijnlijk al met je groep gemaakt voordat de scholen dicht gingen. Pak deze regels er weer bij, kijk of ze nog up-to-date zijn en pas waar nodig samen met de leerlingen aan. Neem de tijd om zowel de schoolregels als de groepsregels weer onder de aandacht te brengen.

Activiteiten

- ✓ **Visualiseren van belangrijkste regels:** pak met je groep de regels erbij, welke regels vinden zij nu het belangrijkste om de laatste weken tot een fijn schooljaar te brengen? Kies de regels waarvan de leerlingen vinden dat deze belangrijk zijn, zij voelen zich zo meer eigenaar over het geheel. Je kan er een creatieve opdracht aan koppelen door in groepjes de belangrijkste regels te visualiseren. Laat de leerlingen nadenken over de manier waarop dat zou kunnen: tekenen, schilderen of met gekleurd papier knippen en plakken.
- ✓ **Rollenspel:** na het bespreken van de regels kan je een rollenspel gaan spelen. Knip alle regels uit, vouw ze dicht en doe ze in een bakje. Laat een leerling naar voren komen en een regel uit het bakje pakken, deze leerling gaat deze regel (zonder geluid) uitbeelden. Wie kan raden welke regel er wordt uitgebeeld? Bespreek daarna even kort wat er ook alweer zo belangrijk is aan die regel.

Stormfase

In deze fase komt er naar voren wie zich als leiders gaan profileren in de groep. Na deze lange tijd zonder elkaar ontstaat er weer een nieuwe groepsdynamiek. De leerkracht is de formele leider in de groep, daarnaast staan er ook een of meerdere leerlingen op die zich door hun gedrag, hun houding of hun taalgebruik positioneren. Volgens van Overveld (2012) ontstaan er ook andere rollen, zoals de meeloper, de grappenmaker en het stille muisje. Voor de leerkracht is het van belang om in deze fase zoveel mogelijk de leerlingen te benoemen waarbij je positief gedrag ziet. Jij bent het voorbeeld voor de leerlingen, als de leerkracht aangeeft dat iemand het goed doet, dan gaat de rest daar (meestal) vanzelf in mee.

Samenwerkend leren

Activiteiten

- ✓ **Complimenten geven en ontvangen:** zorg dat je voor elke leerling het werkblad 'complimentenkaartjes' hebt. Deze kaartjes deel je aan het begin van de dag uit, elke leerling ontvangt een kaartje met daarop een naam, een naam van een medeleerling. Vandaag houd je hem/haar goed in de gaten, zie je dat hij/zij iets goed doet, schrijf dit op je kaartje, schrijf je eigen naam eronder, vouw het dubbel en lever het in. Aan het einde van de dag neemt de leerkracht ruim de tijd om de complimenten uit te delen.

Tip: de leerkracht pakt een kaartje, kijkt wie het compliment heeft geschreven en laat deze leerling naar voren komen. Deze leerling leest zelf het compliment voor en geeft het kaartje aan de medeleerling.

- ✓ **Coöperatieve werkvormen aanbieden:** stimuleer het samenwerkend leren, dit kan bij vrijwel alle vakken. Bespreek van tevoren met de groep hoe jullie vinden dat een prettige samenwerking eruit ziet. Erg belangrijk is een tussenevaluatie tijdens het samenwerkend leren. Wat gaat er goed? Wat vind jij prettig aan je maatje? Welk tweetal is erg goed aan het werk? Kunnen we nog iets verbeteren? Na deze tussenevaluatie kunnen de leerlingen weer aan het werk. Vergeet na de les niet nogmaals te evalueren. De eerste paar keer kost het wat tijd, maar uiteindelijk win je tijd doordat je minder tijd hoeft te besteden aan het bespreken van de regels.
- ✓ **Gezelschapsspelletjes spelen:** kies als leerkracht een paar spelletjes uit. Laat de leerlingen luisteren naar de uitleg en laat ze voor zichzelf opschrijven welk spel ze willen spelen, ze krijgen minder ruimte om met vriendjes/vriendinnetjes te communiceren over welk spel ze gaan spelen. Kijk wie voor welk spel heeft gekozen en: veel plezier! Op deze manier heb je groepjes kinderen die samen een gezelschapspel die anders niet hadden gekozen om met elkaar samen te spelen.
Belangrijk: bespreek voordat je begint met spelen de omgangsregels tijdens een gezelschapspel. Bespreek het winnen en verliezen, hoe ga je daarmee om, hoe reageer je op een ander?

Algemeen op de eerste dag

Neem de tijd om met elkaar het gesprek te voeren over de afgelopen weken, leerlingen hebben de behoefte om daarover te praten. Sta stil bij de gevoelens van elkaar. Kader het gesprek wel in, elke leerling krijgt spreektijd, maar dat kan ook op verschillende momenten gedurende de eerste dag. Start met je gewone programma, kies een aantal activiteiten bij elke fase, speel energizers tussendoor, zorg voor contact met elkaar, geef zelf het goede voorbeeld en geniet van die paar weken die je nog hebt met je groep.

Allemaal heel veel plezier gewenst bij de start van deze laatste schoolperiode!

Groetjes,
Marie-José van Bokhoven
Praktijk KiK

Op de site: www.praktijk-kik.nl vinden jullie onder het kopje: voor scholen → downloads de werkbladen 'voorstellen maar' en 'complimentenkaartjes'.
Veel plezier met deze werkbladen!
